

RAZVITOST DUHOVNE INTELIGENTNOSTI MED MLADIMI

Maturitetna seminarska naloga

KLJUČNE BESEDE:

- **Duhovna inteligenca**
- **Oscilacije s frekvenco 40 Hz**
- **Transcendenco**
- **Magnetoencefalografija (MEG)**
- **Logoterapija**

1. TEORETIČNI UVOD

Na začetku prejšnjega stoletja (leta 1905) je naraslo zanimanje za umsko oz. razumsko inteligenco, ko sta A. Binet ter T. Simon po naročilu šolskega ministrstva izdelala prvi standardizirani test inteligentnosti (ta je meril umsko oz. razumsko inteligenco). Kasneje, sredi devetdesetih let, je D. Goleman z raziskavami mnogih

nevrologov in psihologov postavil v ospredje čustveno inteligenco, nekaj let kasneje (leta 2000) pa je izšla knjiga z naslovom *Spiritual Intelligence*, avtorjev Danah Zohar in Iana Marshalla, ki pa pravita, da je nujna osnova za učinkovito delovanje razumske in čustvene inteligence nova, do takrat neznana duhovna inteligenca.

1.1. KAJ JE DUHOVNA INTELIGENCA (DI)?

Duhovno inteligenco doživljamo vsakič, ko presežemo svoje predpostavke, ko se prebijemo do nekega novega vpogleda, vsakič, ko vzdrtimo ob lepoti ali resnici, ali ko občutimo vzvišeno plemenitost v kakšni skladbi in ko se v kriznih trenutkih v nas prebije na plan neka vrsta metafizične resnice.

Ta tretja inteligenca je tako najvišja in najpomembnejša. Z njo naj bi človek bil sposoben se lotevati in reševati vprašanja smisla ter pomena. Velik pomen naj bi imela tudi pri spreminjanju pravil in položajev. Človek z visoko razvito duhovno inteligenco naj bi se spraševal tudi kdo je in od kod.

Nekateri znanstveniki (antropologi in nevrobiologi) sklepajo celo, da naj bi prav zaradi tega nenehnega spraševanja samega sebe o smislu omogočila velik korak naprej v človeški evoluciji in nam pomagala sestopiti z dreves. Sprožila naj bi tako veliko domišljijo, evolucijo jezika in nato izjemno rast možganov.

Duhovna inteligentnost nam namreč omogoča tudi ustvarjalnost, nenehno preseganje naših meja spoznanj in tako željo, da spoznamo vse, kar obstaja in je za naše oči še nevidno.

Srečamo se z njo tudi, ko se spoprijemamo z vprašanjem dobrega in zla, saj nam daje sposobnost moralnega čutenja. Z njo prepoznamo obstoječe vrednote in ustvarjalno odkrivamo nove. Ni odvisna ne od kulture in ne od ustaljenih vrednot, temveč namesto tega na nek način ustvarja možnost, da vrednote sploh lahko privzamemo. Omogoča tudi obstoj religije, sama pa od nje ni odvisna. Prav tako so med seboj neodvisne vse tri inteligentnosti. To pomeni, da človek z visoko razvito razumsko inteligenco ni nujno človek z visoko razvito čustveno ali duhovno inteligenco ter obratno.

Z razumsko inteligenco rešujemo logične probleme, bivanjske ali pa probleme življenja in smrti ter brezupa pa z njo ne moremo. Prav tako takih problemov ne rešujemo s čustveno int. Duhovna inteligenca nam priskoči vsakič, ko imamo občutek, da smo nekje obtičali, da smo ujeti v preteklosti in brezupu. Takrat bi ji lahko rekli, da je naš vodnik po robu z nekim globinskim, intuitivnim občutkom smisla in pomena. Pomaga nam, da se poglobimo vase in počasi zaživimo življenje, ki je v resnici naše in ne tisto, ki ga fursirajo le ljudje okoli nas.

Tako duhovno inteligenco razvijemo šele takrat, ko smo spoznali bolečino, brezup, globoko trpljenje in se sprijaznili z izgubo. Tudi razumsko inteligenco začnemo razvijati šele takrat, ko se učimo v šoli računanja in logično razmišljamo.

Kljub temu pa je duhovno inteligenco moč srečati tudi pri otrocih, ko nenehno sprašujejo »Zakaj?« in tako iščejo smisel v svojih lastnih dejanjih ter dejanjih drugih. Že v zgodnjih letih otroka lahko vidimo, da si iz lastnega nagiba, želje želijo nekaj doseči, ustvariti. Pomembno je, da se ta duhovna inteligentnost iz otroka ne izbija, temveč se jo spodbuja.

Če smo v stiku z njo, lahko namreč tudi v svetu polno negotovosti najdemo notranji mir in zaživimo kot odgovorno bitje.

Najbolj bistvena značilnost duhovne inteligence pa je tudi transcendenca - nekaj kar presega fizični svet (izkustvo, zavest). Dvigne nas nad meje našega spoznanja in nas hkrati tako umesti v širši okvir.

1.2. ZNANSTVENI DOKAZI ZA OBSTOJ DI

Mišljenje ni le stvar razumske inteligence, saj ne mislimo samo z glavo (razumska int.), temveč tudi s čustvi in telesom (čustvena int.) ter z našim duhom*, vizijami, upi in doživljanjem smisla in pomena (duhovna int.). Vsaka izmed teh inteligenc torej omogoča različno mišljenje.

Pri reševanju razumskih problemov ali izvajanju natančno opredeljenih nalog uporabljamo razumsko in takemu mišljenju pravimo *zaporedno mišljenje*. Omogočajo ga živčne proge. Na tak način lahko npr. osvojimo slovnična pravila ali pravila družabne igre.

Vzpostavljanje povezave med npr. lakoto in hrano, lajajočimi psi in morebitno nevarnostjo pomaga t.i. čustvena inteligenca. Temu mišljenju pravimo *povezovalno mišljenje*, omogočajo pa ga nevrnska omrežja. Tako mišljenje je v najpreprostejši obliki preučeval tudi ruski znanstvenik Pavlov preko pogojenih odzivov pri psih.

Duhovni inteligenci lahko pravimo tudi *spajajoče mišljenje*, saj omogočajo zaznavo enega samega, kompaktnega predmeta, sestavljenega iz več zaznav. Razlog, zakaj je bila ta inteligenca odkrita tako pozno, je povezano z znanostjo. Šele magnetoencefalografija je omogočila natančnejše ter obsežnejše raziskave celotnih možganov, ki so podale nove dokaze. Linas je dokazal, da je prisotnost zavesti povezana s prisotnostjo nevrnske oscilatorne dejavnosti s frekvenco 40 Hz, prav tako pa tudi te oscilacije omogočajo združevanje naših zaznav. Brez njih bi bil naš svet sestavljen samo iz nesmiselnih delčkov, saj z drugimi besedami povedano, dejavnost posameznega vzburjenja nevrona umestijo v širši, smiselnejši kontekst, kar pa je že začetek za razvoj duhovne inteligence.

Te oscilacije so prisotne v talamusu, v talamatičnem retikularnem jedru in v korteksu, drugače pa so značilne za celotno možgansko skorjo. Dokazi zanjo torej izvirajo iz same zgradbe možganov.

*duh: razumsko - spoznavna stran človeka

*magnetoencefalografija (MEG) - magnetna rentgenska slika možganov, ki meri magnetno aktivnost možganov.

*40 Hz - gama valovanje v budnem stanju ali v nočnih sanjah. (razmeroma hitre oscilacije)

1.3. PREDNOSTI »SPAJAJOČEGA MIŠLJENJA«

Prednost zaporednega mišljenja (razumska inteligenca) je zagotovo natančnost, jasnost in zanesljivost, ker ne dopušča nobenih dvoumnosti. Tudi povezovalno mišljenje je lahko natančno, če z vajo dovolj močno vtisnimo določene povezave v možganska nevrotska omrežja, vendar pa od samega začetka gotovo ni zanesljiva, saj se povezovalno učenje začne s pomočjo poskusov in napa, za to pa je potrebno veliko truda in časa. Poleg tega čustva niso vedno »racionalna« in predvidljiva.

Obe inteligenci ne omogočata, da bi se bil človek zmožen karkoli spraševati. Čustvena inteligenca sicer omogoča učenje, vendar pa ne ustvarjalnega, daleč od tega. Kaj hitro pa postane tudi omejeno z navadami ali tradicijo. Ne omogočata torej nobene kreativnosti in strpnosti, kaj šele sposobnosti spreminjanja pravil.

1.4. POVEZAVA Z DRUGIMI TEORIJAMI

Duhovna inteligenca pravzaprav ni nekaj, o čemer bi se začelo govoriti šele zdaj. Veliko drugih psihologov je že prej razlagalo nekaj, kar je v nas gonilnega in to ni le

nagon. Tudi vse Gardnerjeve inteligence so dejansko le različice teh temeljnih inteligenc (čustvene, razumske in duhovne).

1.4.1. MASLOWA SAMOAKTUALIZACIJA

Abraham Maslow opisuje potrebo po samoaktualizaciji, ki naj bi človeka gnala k uresničenju njegovih potencialov oz. talentov. Tako naj bi ta potreba spodbudila človeka, da naj postane to, kar lahko, pri tem pa je tako za njegov razvoj in osebno rast najpomembnejša. To potrebo bi tako lahko povezali z iskanjem smisla pri duhovni inteligenci. Samoaktualizacija spada pod višje potrebe in Maslow pravi, da se le te ne pojavijo, če niso zadovoljene nižje, npr. po varnosti in tu je med njima tudi razlika. Duhovna inteligentnost namreč pravi, da smo z njo sposobni preživeti težke trenutke, pa čeprav nam bi kdo sočasno stregel po življenju;

Viktor Frankl, ko je bil v koncentracijskem taborišču: »*Ali ima vse to trpljenje, to umiranje okoli nas, smisel?*«. On se ni vznemirjal s tem, ali bodo sploh preživeli, temveč ali se bodo morda s tem kaj naučil.

1.4.2. FRANKLOVA TEORIJA SMISLA

Viktor Emmanuel Frankl je ne le strokovnjak za logoterapijo, temveč tudi njen ustanovitelj. Logoterapija je psihoterapevtski postopek, s katerim naj bi pacient spoznal smisel svojega življenja. On pravi, da samoaktualizacija ni najvišja potreba človeka, temveč je potreba po smislu, kar pa je še bližje duhovni inteligentnosti. Če upoštevamo tudi del Franklovega življenja vidimo, da je tudi on nekoč videl obraz pekla, bolečino in se potem z njima sprijaznil ter nato »začutil« duhovno inteligenco znotraj sebe.

1.4.3. FREUDOV TRIJE DUŠEVNI PROCESI

Sigmund Freud (1856 - 1939) je oče psihoanalize, ki govori o dveh temeljnih procesih, ki povezujeta duševne informacije:

- *Primarni proces (ID)*; ta naj bi predstavljal načeloma nezaveden svet sna, sanj, nezavednih vzgibov, lapsusov (govornih spodrslijajev), potlačenih spominov, itd.
- *Sekundarni proces (EGO)*; prestavlja osrednji zavestni del osebnosti, ki je popolnoma logičen in v skladu z zahtevami okolja.
- *Terciarni proces (SUPEREGO)*; težnja po idealnem jazu, kjer se na eni strani kontrolirajo nagoni in potlačeni spomini, na drugi strani pa prav ti dopuščajo v nekem ravnovesju z egom.

Glede na to, kaj posamezni procesi predstavljajo, avtorica knjige Duhovna inteligenca namiguje na povezanost posameznih treh procesov s tremi inteligencami in tremi različnimi načini mišljenja. Tako naj bi z idom mislili povezovalno, čutno, z egom bolj logično, zaporedno, nadjaz pa naj bi imel vlogo spajajočega mišljenja ida ter ega.

*Lapsus - govorna ali pisna napaka, ki ne nastane zaradi neznanja, ampak zaradi trenutne raztresenosti, spodrslijaj.

1.5. PROBLEM DUHOVNE ZAKRNELOSTI

»Vedno več pacientov toži po občutku praznote in nesmiselnosti, o katerem se zdi, da je posledica dveh dejstev. V nasprotju z živalmi človeku nagoni ne narekujejo, kaj mora delati. Pogosto še tega ne ve, kaj si v bistvu želi delati. Namesto tega si bodisi

želi delati, kar delajo drugi ljudje (konformizem), ali pa dela, kar od njega želijo drugi ljudje (totalitarizem).«

»V času kakršen je naš, ko izginjajo tradicije, mora videti psihiatrija svojo glavno nalogo v tem, da človeka oskrbi z zmožnostjo, da najde smisel.«

Viktor Frankl, Volja do smisla

Duhovno zakrnel si lahko na tri načine:

- Če nisi razvil kakšen del sebe;
- Če si nesorazmerno razvil kakšen del sebe ali če si ga razvil v negativno/destruktivno smer;
- Če so tvoji posamezni deli med seboj v nasprotju ali če med njimi ni stika.

V. Frankl je torej razmišljal o prvem načinu zakrnelosti, ko človek enostavno ni razvil del sebe, ker se je preveč oziral morda na družbo in ideale družbe ponotranjil, svoje lastne pa odrinil na stran. Tak človek, ki je to naredil, je duhovno zakrnel. Vendar pa se ta inteligenca lahko še naknadno razvija in te nikoli »ne pusti na cedilu«, če si ji le pripravljen prisluhniti. Duhovna inteligenca se razvija ves čas v tebi in ne tako kot razumska, katere razvoj traja le do kakih 25. let starosti.

Klasičen primer bolezni, ki po mnenju D. Zohar izvira iz težavnega odnosa s središčem in kronično nizko duhovno inteligenco, je shizofrenija. Ta človek namreč ni sposoben integrirati sebe in svojega sveta.

1.6. KAKO »OŽIVETI« SVOJO DUHOVNO INTELIGENCO?

Biti duhovno inteligenten v otopeli kulturi gotovo ni lahko. S tem problemom se srečujemo še posebno v razvitem svetu, ko ima že vsak na vsakega strašanski vpliv. V knjigi *Duhovna inteligenca* avtorica Danah Zohar svetuje;

- *Spoznajte svoje glavne motive; ti so namreč v nas popačeni. Družbeni ekonomski pritiski nas venomer silijo, da si želimo več, zaradi česar nismo nikoli zares zadovoljni. (npr. prekomerna teža);*
- *Prisluhnimo svojemu pravemu jazu;*
- *Mislite na vprašanja; živite za njih, ne za odgovore, le tako lahko raziskujemo in se učimo vsega, česar ne vemo.*
- *Nenasilnost; vedi, da škodiš sebi, če škodiš drugim. Odzivaj se s pristno spontanostjo in sprejmi svoj del odgovornosti za stanje, v kakršnem je svet.*
- *Nasprotuj množici; seveda ne pretiravaj, vsak ekstrem je izven ravnotežja, prav tako minimum. Najboljša je sredina.*
- *Razvijaj sposobnost za izkoriščanje in preseganje težav; pomisli, ali nima morda ta težava nek globlji smisel. Morda ti daje ta »težava«, bolečina neko novo priložnost.*

2. CILJ IN PROBLEM NALOGE

Mladi težijo le k dobrim ocenam in razvijajo le razumsko inteligentnost, pa tudi čustveno, pozabijo pa na samega sebe; zakaj to počnejo. Šola jih sili, da svojo kreativnost odrinejo na stranski tir, nato pa pozabijo kaj je njihov smisel v življenju ali pa do tega vprašanja, kaj šele odgovora sploh ne pridejo. Kasneje se kaže le njihova nestrpnost, ker ne vedo kaj bi, pa tudi njihova volja do življenja oslabi. Segajo namreč le po idealih, ki njim jih kaže družba, kar pa zna biti nevarno - kot hoja po tanki vrvi, ker se lastnosti ideala in lastnega smisla največkrat razhajajo.

Tistim ljudem, ki se kaj takega zgodi, Danah Zohar in Ian Marshall pravita, da imajo slabo razvito svojo duhovno inteligentnost. Moja seminarska temelji največ na njuni skupni knjigi z naslovom *Duhovna inteligenca*. V njej sem poskušala ugotoviti, v kakšni meri so mladi na tem področju razviti in kako se njihovi odgovori razlikujejo glede na starost, spol, verovanje ter izobrazbo.

3. HIPOTEZE

1. Z naraščanjem starosti se bo večalo tudi število odgovorov, da jih ljudje ne presenečajo tako pogosto;
2. Med anketiranci ženskega spola bo več tistih odg. da jim ni vseeno glede pravičnosti;
3. S starostjo bo naraščalo upoštevanje lastnih vrednot ter morale;
4. Med anketiranci, ki verjamejo v neko nadnaravno silo, je več takih, ki si v življenju ne postavljajo svojih kriterijev;
5. Večina verujočih uresniči svoje cilje;
6. Manj moških v razočaranju najde tudi svetlo točko;
7. Ljudje, ki živijo bolj enolično življenje, imajo končano le nižjo izobrazbo (sr. šolo);

8. Ljudje z višjo izobrazbo se bolj ukvarjajo z vprašanji ZAKAJ?,....;
9. Ljudje, ki verjamejo v nadnaravno silo, je več možnosti, da si niso zvesti;
10. Pri mlajših je več primerov, ko se ne odločajo pravilno o pomembnih odločitvah;

Vsaka hipoteza se nanaša na eno vprašanje, in sicer na tisto, ki ima z njim enako zaporedno številko.

4. METODA

4.1. OPIS VZORCA RAZISKAVE

Prostovoljcev je bilo enaintrideset (31) in sicer mladih od petnajst do devetindvajset (15 - 29) let. Med njimi je bilo osemnajst (18) moškega spola, trinajst (13) ženskega in le 7 izmed vseh je končalo višjo ali visoko šolo. Petnajst (15) izmed vseh je bilo vernih, ostalih šestnajst (16) pa ne.

4.2. OPIS MERSKIH INSTRUMENTOV

Osebe sem anketirala, in sicer z anketo, ki sem jo sestavila sama. Anketa je tehnika, s katero zbiramo podatke, ki nam pokažejo, kakšnega mnenja je veliko število ljudi. Anketa lahko poteka prek telefona ali pisem, v mojem primeru pa so na vprašanja odgovarjali pisno. Glede na vprašanja, ki so v našem primeru zastavljena, bi lahko rekli, da je že na nek način vprašalnik osebnosti, vendar pa bi za popolno sestavo le tega morala predhodno sestaviti več testov in ji analizirati.

Anketa je torej najhitrejši način pridobivanja mnenja večje množice ljudi s pomočjo vprašanj.

4.3. POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV

Prostovoljce, ki so odgovorili na to anketo sam izbrala naključno, nekaj pa se jih je javilo kar samih. Med njimi so sošolci, prijatelji, znanci ter naključni različni izbranci, ki sem jih slučajno srečala.

4.4. STATISTIČNA OBDELAVA PODATKOV

Sprva sem za vsako vprašanje seštela posamezne odgovore glede na spremenljivke, ki so bile določene v hipotezah in nato izračunala njihove procente - št. odgovorov sem delila s številom vseh oseb. Pri tem sem si pomagala z žepnim računalnikom. Za tem sem naredila tabele in v programu Microsoft Excel grafe za vsako posamezno vprašanje.

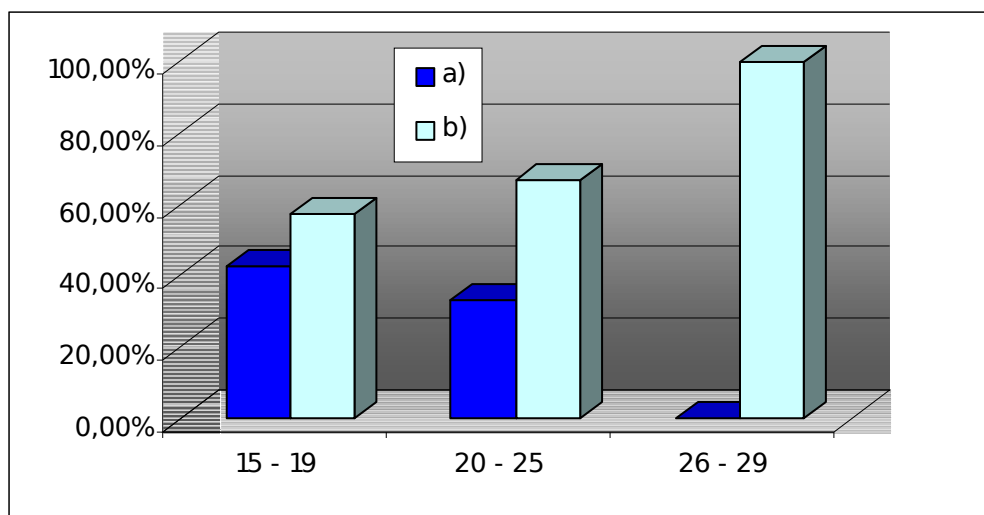
5. REZULTATI

5.1. KAJ ZA VAS BOLJ DRŽI?

- a) Ljudje me pri svojih dejanjih pogosto presenečajo;
- b) V večini primerov se ne zmotim glede tega, kdo je moj pravi prijatelj, zaveznik, itd. vem, kaj lahko pričakujem od sočloveka v določeni situaciji.

Tabela št. 1; Rezultati 1. vprašanja

starost	15 - 19		20 - 25		26 - 29	
	f	%	f	%	f	%
a)	6	42,90%	4	33,30%	0	0%
b)	8	57,10%	8	66,70%	5	100%
skupaj	14	100	12	100	5	100

Graf št. 1; Rezultati 1. vprašanja

Večina anketirancev jih je na zastavljeno vprašanje odgovorilo na odgovor b); Med njimi je bilo po procentualnem deležu največ tistih, ki so bili stari od šestindvajset do devetindvajset let, nato tistih med dvajsetim in petindvajsetim letom in najmanj tistih, ki so bili stari od petnajst do devetnajst let. Rezultati torej kažejo, da jih je večina ve, komu se lahko zaupajo in se zanesejo nanj, število le teh (po procentualnem deležu) pa narašča tekom starosti.

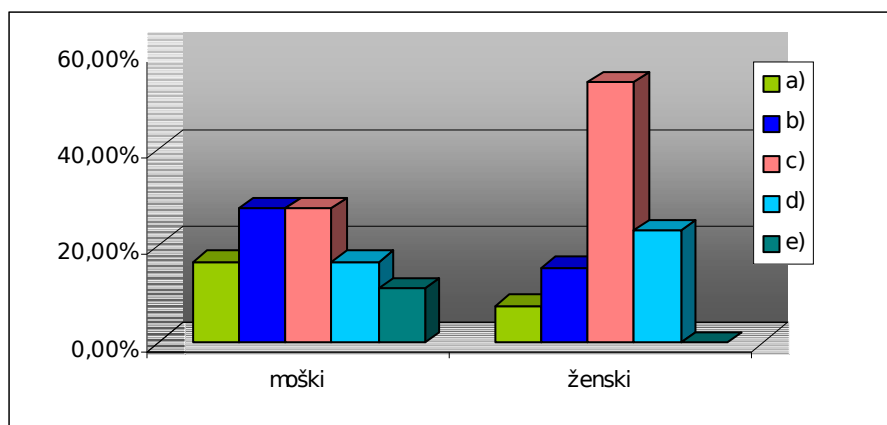
5.2. KAKŠEN JE VAŠ ODNOS DO PRAVIČNOSTI?

- a) Ni mi mar, če je svet nepravičen, takšen pač je in tega se ne da spremeniti;
- b) Vem, da svet ni pravičen, vendar ne čutim potrebe, da bi ga poskušal spremeniti, ker je to nemogoče;
- c) Svet je nepravičen, želel bi ga spremeniti, ko bi ga lahko;

- d) Svet je nepravilčen, vsakič, ko se pojavi kakšna krivica, sem vesel in naredim vse, kar je možno, da je zadoščeno po pravici - tistemu, ki je krivičen mu to povem
 e) Drugo: _____

Tabela št. 2; Rezultati 2. vprašanja

spol	moški		ženski	
	f	%	f	%
a)	3	16,70%	1	7,70%
b)	5	27,80%	2	15,40%
c)	5	27,80%	7	53,80%
d)	3	16,70%	3	23,10%
e)	2	11%	0	0%
skupaj	18	100%	13	100%

Graf št. 2; Rezultati 2. vprašanja

Pri ženskih odgovorih je vidna večina (53,8%), ki jih pravi, da bi svet poln nepravilčnosti spremenile, ko bi ga lahko, pri moških pa je teh odgovorov procentualno v primerjavi z ženskami zelo malo (27,8). Iz rezultatov je poleg tega vidno tudi, da je več moškim vseeno, kakšen je svet (16,7% in 27,8% v primerjavi z ženskimi odgovori 7,7% in 15,4%). Dva anketiranca moškega spola sta odgovorila tudi po izbiri »Drugo«;

- Svet je nepravilčen v določenih aspektih, sicer pa je to relativno.
- Svet je v določenih primerih nepravilčen in to bom spremenil.

Prvi odgovor bi lahko glede na pomen uvrstili med odgovore c), drugega pa med odgovore d). Kljub temu, če bi to spremenili in upoštevali ta dva odgovora kot c) in d), bistveno drugačnih rezultatov ne bi dobili - odgovori s strani žensk, da jim ni vseeno glede pravičnosti bi bili procentualno še vedno v veliki večini.

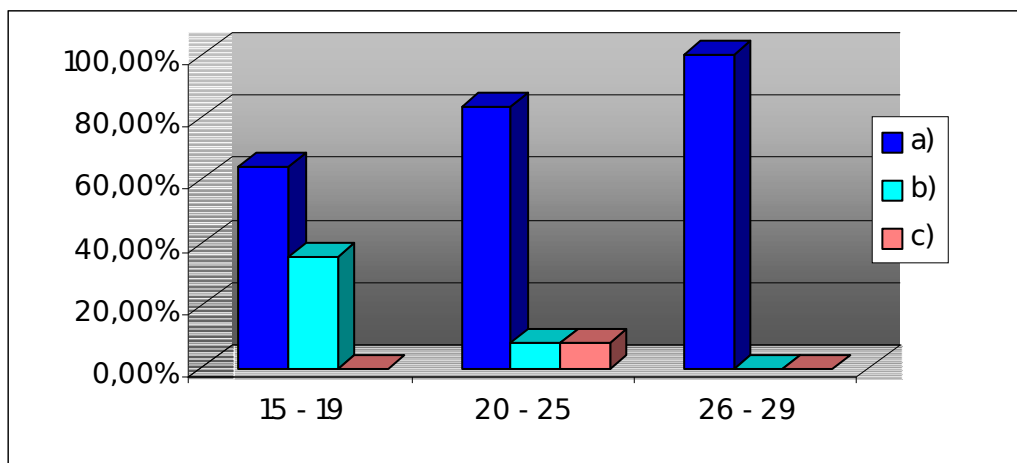
5.3. BOLJ SE ZGLEDUJEM PO:

- a) Svojih lastnih prepričanjih o morali in vrednotah ter se jih vedno držim kolikor se da, čeprav so moje misli drugačne od večine drugih okoli mene;
- b) Tem, kar mi določa družba, ker vem kaj ceni in zahteva od mene. Njene norme se mi zdijo bolj pravilne, ker jih postavlja večina okoli mene;
- c) Drugo: _____

Tabela št. 3; Rezultati 3. vprašanja

Starost	15 - 19	20 - 25	26 - 29
---------	---------	---------	---------

(leta)						
možni odg.	f	%	f	%	f	%
a)	9	64,30 %	10	83,33 %	5	100%
b)	5	35,70 %	1	8,33%	0	0%
c)	0	0%	1	8,33%	0	0%
skupaj	14	100	12	100	5	100

Graf št. 3; Rezultati 3. vprašanja

Največ anketirancev je odgovorilo, da se zgledujejo po v svojih lastnih prepričanjih o vrednotah, pa čeprav se morda njihove misli včasih razhajajo z mislimi drugih ljudi. Vendar pa je jasno opaziti, da se ti odgovori procentualno višajo tekom let (64,3 - 100% od starosti 15 - 29 let).

Izbira »Drugo« je zopet prišla le z moške strani in sicer iz kategorije 20 - 25 let;

- Zgledujem se po dejavnikih, ki so mi všeč in ni važno, koliko se razlikujejo od večine

Ta odgovor bi lahko prišteli k odgovoru a), kar pa na sedanje rezultate to ne bi bistveno vplivalo.

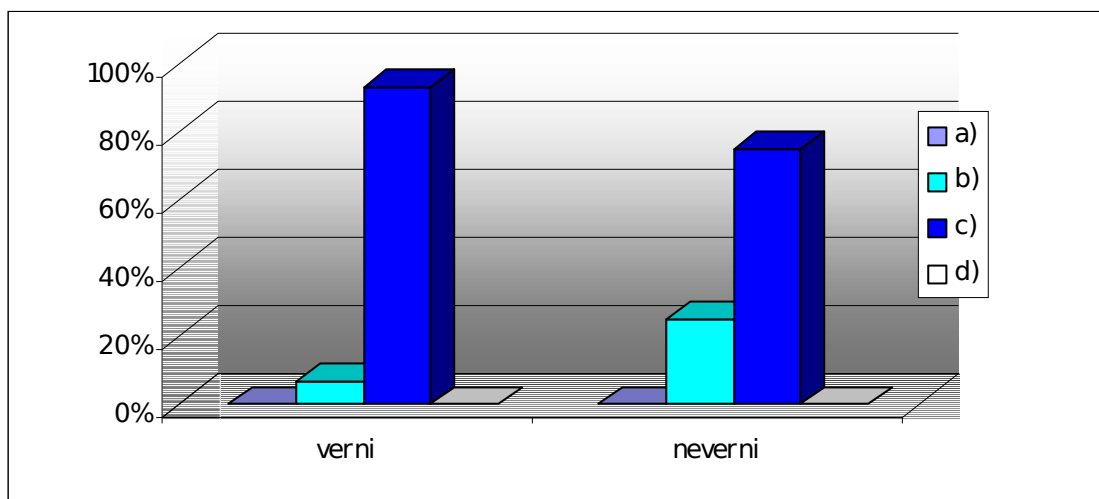
5.4. KAKŠNI SO VAŠI KRITERIJI V ŽIVLJENJU?

- Takšni, kot jih ima večina, se strinjam z njimi;
- Ne razmišljam o tem;
- So podobni, vendar imam svoje mnenje o tem, kaj se mi zdi sprejemljivo in kaj ne;
- Drugo: _____

Tabela št. 4; Rezultati 4. vprašanja

odgovor	verni		neverni	
	f	%	f	%
a)	0	0%	0	0%
b)	1	6,67%	4	25%

c)	14	93,33%	12	75%
d)	0	0 %	0	0 %
skupaj	15	100%	16	100

Graf št. 4; Rezultati 4. vprašanja

Za odgovor »Drugo« se v tem primeru ni noben odločil, prav tako ne za odgovor a), kar kaže na to, da naj si ne bi noben anketiranec postavljajl kriterijev, kako naj živi, samo na podlagi tega, kar veli družba.

Večina anketirance se jih je odločilo za odgovor c), vendar pa je delež tistih, ki so verni (93,34%) večji od tistih, ki niso verni (75%). Nekaj nevernih (4; 25%) se jih je namreč odločilo za odgovor b), vernih pa za ta odgovor »samo« 6,67% ali drugače - 1 anketiranec.

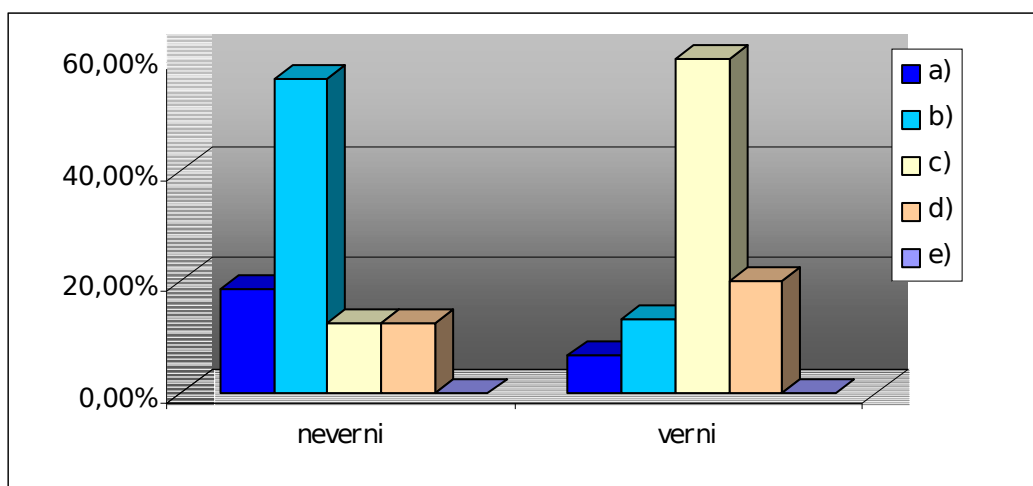
5.5. ALI SI (SEBI) VELIKOKRAT ZASTAVITE CILJE, KI BI JIH LAHKO DOSEGLI, PA JIH NE?

- Da, velikokrat;
- Da, pogosto se zgodi, da ostanejo neuresničeni;
- Ne, večina ciljev, ki si jih zadam, tudi uresničim;
- Ne, svoje cilje vedno uresničim, če se le dajo, ker se mi zdijo pomembni za mojo srečo, ;
- Drugo: _____

Tabela št. 5; Rezultati 5. vprašanja

odgovori	neverni		verni	
	f	%	f	%
a)	3	18,80%	1	6,70%
b)	9	56,20%	2	13,30%
c)	2	12,50%	9	60%
d)	2	12,50%	3	20%

e)	0	0%	0	0%
skupaj	16	100%	15	100%

Graf št. 5; Rezultati 5. vprašanja

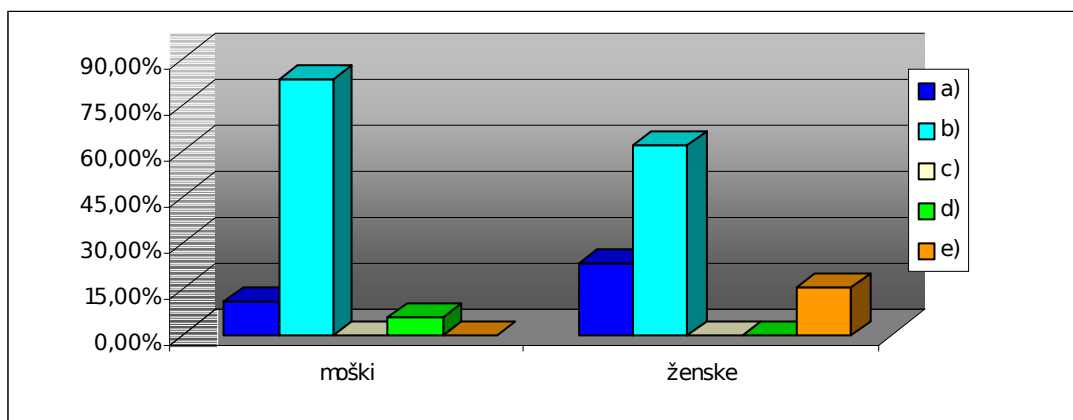
Večina vernih (60%) naj bi uresničila svoje cilje, pri nevernih pa rezultati kažejo ravno obratno – pri 56,3% anketirancev se naj bi zgodilo, da njihovi cilji pogosto ostanejo le neuresničena želja. Nekaj več je tudi tistih, pri katerih se naj bi to zgodilo večkrat (18,8%) - v primerjavi z vernimi (6,7%).

5.6. Vsak človek ima kdaj dobra in slaba obdobja v življenju. ALI BI BILI ZELO NESREČNI, KO BI VAS ZAPUSTIL, RAZOČARAL VAŠ NAJBOLJŠI PRIJATELJ?

- a) Da, bil bi zelo nesrečen
- b) Da, vendar bi to bolečino vzel kot neko novo izkušnjo, izziv in priložnost se notranje izpopolniti;
- c) Ne, bilo bi mi vseeno
- d) Ne, vse skupaj bi vzel kot neko novo izkušnjo, izziv in priložnost se notranje izpopolniti;
- e) Drugo: _____

Tabela št. 6; Rezultati 6. vprašanja

spol	moški		ženske	
	f	%	f	%
a)	2	11,11%	3	23,08%
b)	15	83,33%	8	61,54%
c)	0	0%	0	0%
d)	1	5,56%	0	0%
e)	0	0%	2	15,38%
skupaj	18	100%	13	100,00%

Graf št. 6; Rezultati 6. vprašanja

Zgornja tabela in graf nam kažeta, da je več moških (83,33%) kot žensk (61,54%) med tistimi, ki bi slabo izkušnjo glede partnerja, prijatelja vzeli kot nek izziv in neko novo priložnost. Enemu moškemu bi mu bilo celo vseeno (5,56%), med ženskimi odgovori pa tega ni zaslediti, prav tako ne tistih odgovorov, da ne bi bili nesrečne, če se kaj takega kot je v vprašalniku napisano zgodi. Med ženskami je celo več tistih, ki bi bile v tej situaciji, nesrečnih (23,08%). V tem primeru naj bi bilo namreč nesrečnih le 11,11%. Pod »Drugo« so tokrat pisale ženske (15,38%);

- Niti ne
- Zame bi se ustavil svet

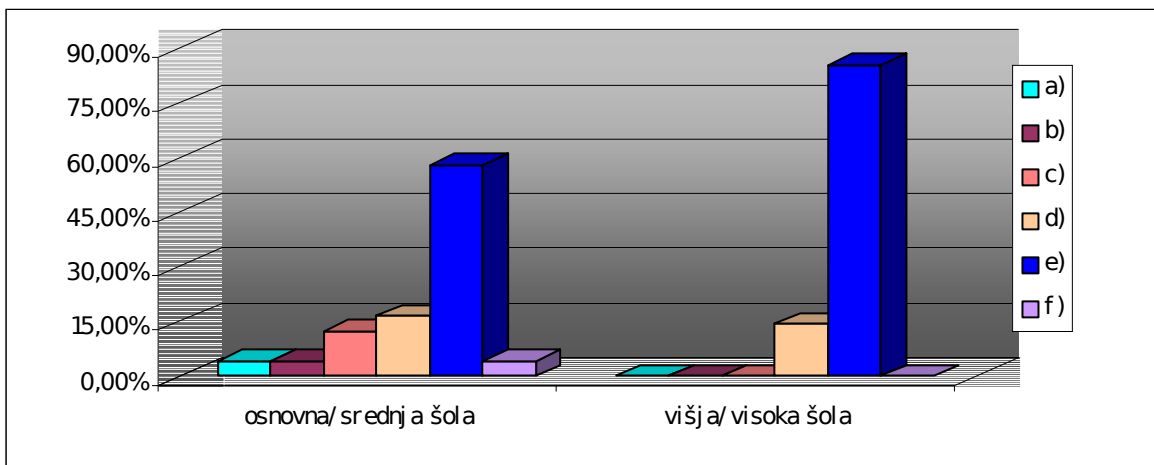
Ta dva odgovora bi lahko uvrstili med c) in d), ki pa tudi v tem primeru ne bi bistveno vplivala na najpogostejši rezultat b).

5.7. KAKŠNO JE VAŠE ŽIVLJENJE?

- a) Enolično, zato se že prav dolgočasim...;
- b) Enolično, a mi je tako všeč, ker živim, da delam;
- c) Sicer delam, da se preživim, vendar si vzamem čas, da izvem, doživim tudi kaj novega;
- d) Kljub temu, da me študij ne veseli, se zelo veselim naslednjih dni ker živim v upanju (da vem čim več);
- e) Veselim se vsakega trenutka, ki je drugačen, nov. Tako dobim tudi drugačen pogled na svet, ljudi okoli mene, za katere prej sploh vedel nisem, da obstajajo;
- f) Drugo: _____

Tabela št. 7; Rezultati 7. vprašanja

odgovor	osnovna/srednja šola		višja/visoka šola	
	f	%	f	%
a)	1	4,17%	0	0%
b)	1	4,17%	0	0%
c)	3	12,50%	0	0%
d)	4	16,67%	1	14,29%
e)	14	58,33%	6	85,71%
f)	1	4,17%	0	0%
skupaj	24	100%	7	100%

Graf št. 7; Rezultati 7. vprašanja

Večina anketirancev je odgovorilo, da se veselijo vsakega trenutka, ki je drugače nov, vendar pa je med njimi procentualno več tistih, ki imajo končano tudi visoko ali višjo šolo (85,71%). Osnovno/srednješolcev je na to odgovorilo le 58,33% saj so bili njihovi odgovori bolj raznoliki, ljudje s končano višjo/visoko šolo pa so se odločili le za že omenjeni odgovor ali pa za odgovor d) (14,29%).

Med osnovno/srednješolci tako srečamo tudi odgovor, napisan pod drugo;

- Moje mnenje o življenju se konstantno spreminja, večinoma pa je pozitivno.

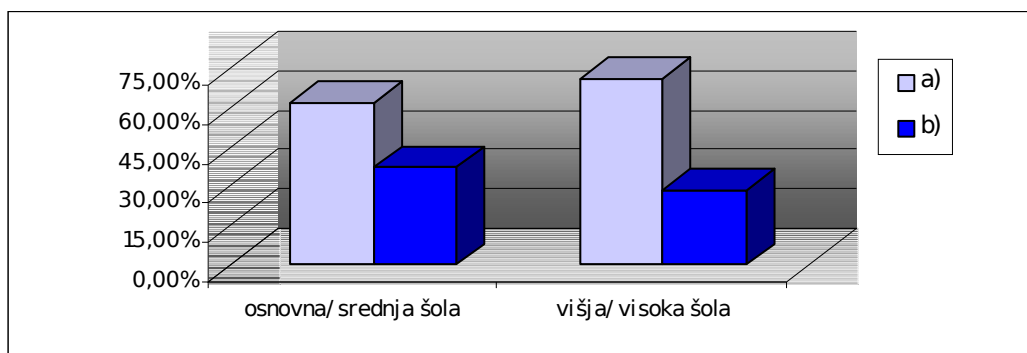
Lahko bi ga uvrstili med odgovore c) ali d).

5.8. VEČINA OD NAS SMO KOT MAJHNI OTROCI STARŠE SPRAŠEVALI O RAZNIH STVAREH (ZAKAJ?, KAKO TO?,...) ALI SO PRI VAS ŠE PRISOTNA TAKŠNA VPRAŠANJA?

- a) Ne, ta vprašanja se mi zdijo neumna, neumestna in na stopnji nevednega otroka;
 b) Da, (kakšna?): _____

Tabela št. 8; Rezultati 8. vprašanja

izobrazba	osnovna/srednja šola		višja/visoka šola	
	f	%	f	%
a)	15	62,5%	5	71,43%
b)	9	37,5%	2	28,57%
skupaj	24	100%	7	100%

Graf št. 8; Rezultati 8. vprašanja

Večini anketirancem je na pomembno vprašanje v tej anketi odgovorilo, da pri njih takšnih temeljnih vprašanj ni več moč zaslediti, ne glede na to, koliko so ti izobraženi. Res pa je, da je med njimi bilo manj tistih, ki so imeli nižjo izobrazbo (62,5%), kot pa tistih z višjo/visoko (71,43%). Bolj izobraženim ljudem naj bi se tako taka vprašanja zdela nesmiselna. Pri tistih, ki se o takih stvareh še sprašujejo, so bili odgovori naslednji;

a) Srednješolci:

- O življenju, okolju, družbi;
- Kaj se bo zgodilo s svetom, kje spijo mačke;
- Vseh vrst;
- Večinoma znanstvena in filozofska;
- Včasih se mi zastavijo vprašanja, na katere še sam ne poznam odgovora in ga potem poskušam dobiti;
- Zakaj smo na svetu, od kje izvira tista bit, ki nas žene k obstoju;
- Na vsa; vedno se lahko naučiš kaj novega in mene zanima vse;
- Kam gre duša po smrti;
- O politiki, nadnaravnosti

b) Ljudje z visoko/višjo izobrazbo:

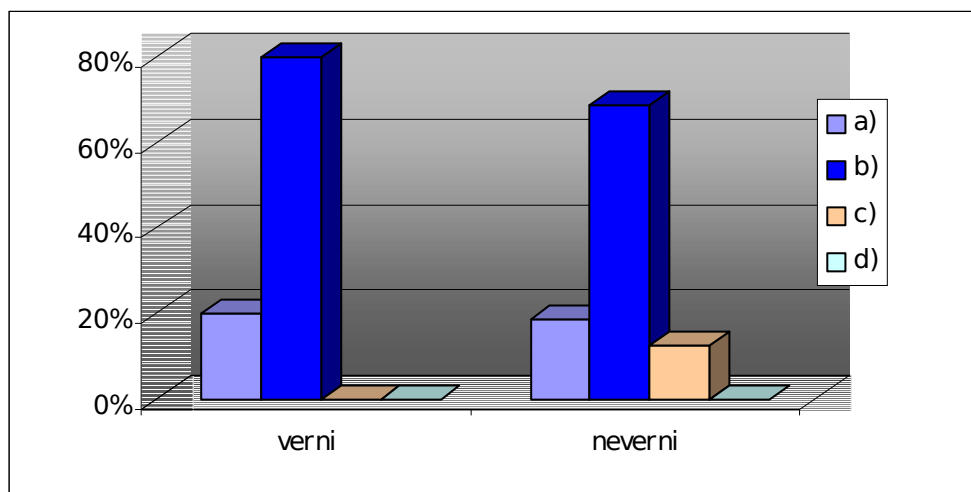
- Ali po vsem svetu vidimo enak obraz lune, zakaj se vodni vrtinec vedno vrti v smeri urinega kazalca, kaj je neskončnost, kako je, če si v breztežnostnem stanju, ali obstajajo ljudje na drugih planetih, ali živali razumejo, kar jim govorimo, ...
- So še vedno prisotna, vendar čedalje bolj poredko. Toda sedaj ne sprašujem staršev, temveč prijatelje.

5.9. ALI MISLITE, DA STE ZVESTI SAMEMU SEBI? (si ne lažete o svojem zdravju, naredite to, kar si res želite in ne to, kar želijo drugi, ...)

- a) Da, v vseh primerih sem si zvest;
- b) Da, v večino primerih;
- c) Ne, skoraj nikoli, velikokrat se zgodi, da se ravnam po željah drugih;
- d) Ne, redko, skoraj nikoli ne počnem stvari, za katere si želim, da bi jih;

Tabela št. 9; Rezultati 9. vprašanja

odgovor	verni		neverni	
	f	%	f	%
a)	3	20%	3	18,75%
b)	12	80%	11	68,75%
c)	0	0%	2	12,50%
d)	0	0%	0	0%
skupaj	15	100%	16	100%

Graf št. 9; Rezultati 9. vprašanja

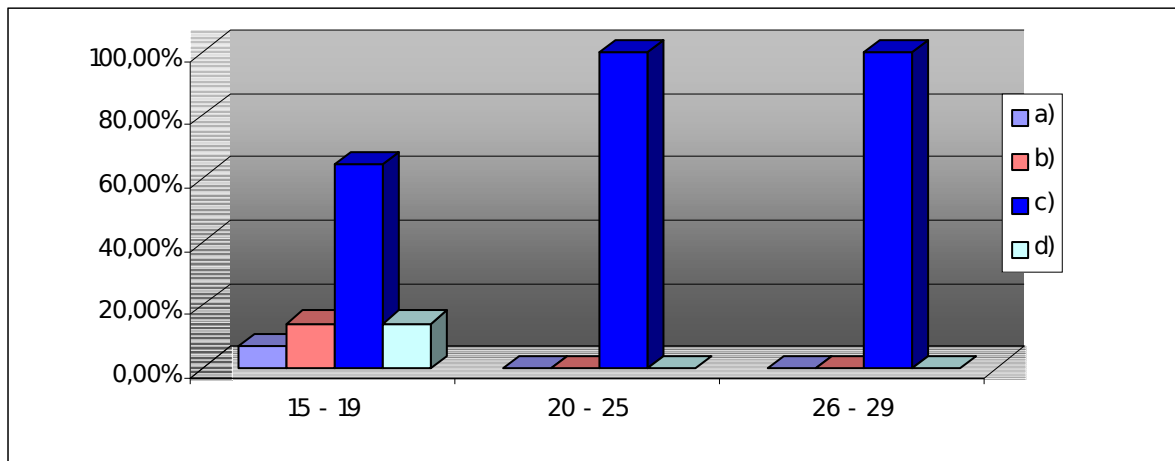
Prav vsi verni so odgovorili, da so zvesti samemu sebi v večino (80%) ali pa celo v vseh primerih (20%). Nekaj več razlike med odgovori je bilo pri tistih, ki niso bili verni; slabih 70% (68,75%) naj bi si bili zvest v večino primerih, zvestih v vsaki situaciji slabih 20% (18,75%), nekaj med njimi (12,5%) pa je tudi takih, ki pravijo, da si niso zvesti skoraj v nikoli. Odgovor d) ni izbral noben anketiranec.

5.10. Vsak dan se odločamo o raznih stvareh, ki pa ponavadi nimajo odločilnega pomena v našem življenju. KAKO PA SE NAJVEČKRAT ODLOČATE O POMEMBNIH STVAREH? (izbiranje službe, prijateljev, partnerja, ...)

- a) Pogosto so moje odločitve napačne;
- b) Do sedaj se nisem še (skoraj) nikoli odločil prav;
- c) Moje odločitve se izkažejo vedno za pravilne, čeprav se zgodi tudi, da gre kaj narobe;
- d) Vedno se odločam prav;

Tabela št. 10; Rezultati 10. vprašanja

starost odgovor i	15 - 19		20 - 25		26 - 29	
	f	%	f	%	f	%
a)	1	7,14%	0	0%	0	0%
b)	2	14,29%	0	0%	0	0%
c)	9	64,29%	12	100%	5	100%
d)	2	14,29%	0	0%	0	0%
skupaj	14	100%	12	100%	5	100%

Graf št. 10; Rezultati 10. vprašanja

Odgovora a) in b) sta si zelo podobna, nanje je pa je skupno odgovorilo 21,43% anketirancev od 15 – 19 let. Med ostalimi, starejšimi, pa ta odgovor ni izbral nihče. Ti so se vsi odločili za odgovor c), ker pravi, da se starejši večkrat odločajo prav kot mlajši. Pri mlajših je bilo namreč zaslediti tudi kakšen odgovor pri a) (7,14%), b) (14,29%), bilo pa je tudi 14,29% tistih, ki so zase lahko trdili, da se vedno odločajo prav, česar tudi pri starejših ni bilo zaslediti.

6. INTERPRETACIJA

Prva hipoteza je potrjena; z naraščanjem starosti se je povečalo tudi število odgovorov, da jih ljudje ne presenečajo tako pogosto. Med starejšimi takih odgovorov, da jih ljudje pogosto presenečajo, sploh ni bilo. Vendar morda mlajše ne bi bilo pametno takoj obsojati, da morda niso duhovno inteligentni, če preveč verjamejo drugim. Vzrok za to morda tiči v tem, da so mlajši enostavno bolj naivni, ker so neizkušeni. Izkušnje pa si pridobivaš počasi in s temi pomanjkljivimi, ki jih tisti trenutek imajo, tako niso sposobni pravilnega spajajočega razmišljanja (povezava s čustveno inteligenco!).

Presenetljiv 2. rezultat, da je dobri polovici anketirancev moškega spola skorajda vseeno, ali je svet nepravičen, je potrdil tudi drugo hipotezo. Med tistimi odgovori, ki jim ni vseeno, ali je svet pravičen ali ne, je več žensk (41%) kot moških (27,8%). Morda je rezultat povezan s tem, da je večina žensk bolj zmožna sočutja, ker že sama materinski ljubezen do vseh otrok vpliva na ljubezen do širše družbe (morda?). Na podlagi znanstvenih spoznanj iz knjig se drugače nič ne omenja, da bi bili moški manj inteligentni, ker se ne bi tako vneto zavzemali za pravico. Morda pa se moški od žensk ne razlikujejo tako zelo in se jih je večina odločila za take odgovore le zato, ker sami mislijo, da niso tako pravični. Pri tem krivde ne nosijo sami posamezniki, temveč bolj celotna družba, ki jih take stvari uči.

Tretja hipoteza, ki se prav tako povezuje s starostjo, se je tudi izkazala kot pravilno. Rezultati kažejo namreč, da se procent ljudi, ki se bolj zgledujejo po svojih vrednotah, sorazmerno viša s starostjo. Tukaj ne gre toliko neposreden vpliv izkušenj, ki morebiti vplivajo na končne rezultate, temveč bolj posredno – izkušnje človeka izoblikujejo, razvije se edinstvena osebnost, s svojimi lastnimi vrednotami (v normalnih razmerah).

Res pa je, da se od vsakega posameznika razlikuje, ali se bo človek ravnal po svojih prepričanjih, ali pa bo raje sprejel tiste, ki mu jih vsiljujejo drugi.

Pri četrtem vprašanju so rezultati četrto hipotezo ovrgli. Verni ljudje si postavljajo svoje lastne kriterije v življenju in delujejo v skladu z njimi v nekaterih primerih celo bolj pogosto kot neverni ljudje. Rezultati celo kažejo, da takih, ki bi se v življenju ravnali večinoma po takšnih kriterijih, kot jih ima večina, ni. V tem primeru je tako izpadlo, da je velika večina anketirancev zelo duhovno inteligentnih. Duhovno inteligentni ljudje naj bi bili namreč sposobni delovati tudi izven običajnih nenapisanih pravil. Zakaj naj bi bila vera odločilna spremenljivka, knjiga Duhovna inteligenca ne navaja, zato je možno, da so verni ljudje odgovarjali preveč nesamokritično in v tem primeru so rezultati nezanesljivi. Bolj logično bi namreč bilo, da verni ljudje, ki vero sprejemajo že od majhnega in jih nič ne moti, da to samo zato, ker veruje večina, da z njo sprejmejo tudi vse kar vernike veže skupaj – enak, podoben način življenja. Zakaj so rezultati takšni kot so, bi si lahko razlagali tudi s tem, da tisti, ki živijo v bolj vernih družinah avtomatično pravijo, da so verni, pa čeprav niso ter jemljejo besedo »verujem« že kot neko navado, običaj, pa čeprav so daleč od tega, da bi bili resnično verni.

Peta hipoteza je se tudi izkazala za pravilno. To hipotezo sem postavila zato, ker sem resnično predvidevala, da bo rezultat takšen kot je. Vendar rezultat si lahko razlagamo na več načinov. Prva možnost je ta, da so morda verni res zelo duhovno inteligentni in uresničijo res večino zadanih stvari, ker se morda hočejo dokazati pred nadnaravno silo in je ne razočarati, druga pa, da je verna mladina vzgojena tako, da so enostavno bolj prizadevni. Tretja možnost bi bila lahko tudi ta, da si verni enostavno ne postavljajo velikih ciljev in v delujejo v postavljanju ciljev nekako bolj previdno, ker jim uspeh ne pomeni toliko kot vera. Morda bi bilo prav omeniti, da bi lahko med vernike štela tudi tiste, ki verjamejo bolj vase in v svoje sposobnosti, vendar pa jih je večina anketirancev odgovarjala, da če so že verni, da verujejo v krščanskega Boga.

Pri rezultatih šestega vprašanja so manj inteligentno izpadle ženske, saj naj bi bili moški bolj sposobni najti v slabih trenutkih tudi svetlo točko in sprejeti vse kot nekakšen izziv in ne le kot obdobje, ko se vse obrne proti tebi. Po podatkih naj bi se ženske preprosto vdale in se za nekaj časa tako le zavlekle v svoje duhovno neinteligentne misli. Človek, ki je duhovno inteligenten naj bi bil namreč sposoben sprejemati celotno situacijo in ne le nekatere delčke le te, ki so v našem primeru pač nekoliko nerazveseljive. Šesta hipoteza je bila tako ovržena.

Pri obeh, kot pri nižje izobražencih kot tudi pri višje izobražencih jih je več kot polovica takih, ki se življenja več ali manj veselijo, vendar pa je delež višjeizobražencev večje, torej s tem potrjujem tudi sedmo hipotezo. Pri nižje izobražencih je bilo vidno tudi, da si med seboj niso bili prav enotni, v primerjavi z višjeizobražencih, ki jih živeti življenje, ki ga imajo ni tako zelo motilo. to se povezuje tudi z vprašanjema 1 in 3, kajti starejši ko si, višjo šolo obiskuješ (ponavadi). Ne moremo ravno reči, da so mlajši res duhovno zakrneli, ker priložnosti, da bi delovali v skladu s svojimi željami nimajo, zakaj so še premladi, da bi lahko oni staršem pravili kaj bodo počeli in kaj ne. Seveda staršem gotovo izražajo svoje želje, vendar pa ponavadi ne obvelja – kar je po eni strani tudi prav.

Osma hipoteza se je izkazala za napačno, natančneje, izkazala se je za ravno obratno. Mladi z nižjo izobrazbo (torej večinoma tudi mlajši) naj bi bili bolj duhovno inteligentni, ker se bolj pogosto sprašujejo o temeljnih stvareh. Tako naj bi veljali tudi za bolj radovedne, morda zaradi tega celo bolj ustvarjalne in zmožne večjega uspeha v tistih stvareh, ki jih zanimajo. Bolj izobraženi so se morda nehali spraševati o takih stvareh zato, ker so si že v prejšnjih letih izoblikovali različna mnenja o raznih stvareh, sedaj pa njim je na videz že vse jasno ali pa imajo dovolj drugih skrbi. Vendar druge skrbi ne bi smele biti ovira, da se duhovno ne razvijajo tudi v tej smeri. Ti so morda

nestrpni, ko zaradi vprašanj brez smiselnega odgovora le te raje začnejo ignorirati, kot pa da bi jih poskušali razvozlati, razumeti.

Pri devetem vprašanju se je izkazalo, da je trditev, ki se nanaša na to vprašanje prav tako napačna kot trditev 4. vprašanja. Verni naj bi bili tako bolj zvesti samemu sebi in bolj duhovno inteligentni za razliko od tistih, ki niso verni.

Pri teh rezultatih zadnjega vprašanja nekako dobimo odgovor, zakaj se starši rajši odločajo namesto otrok – zato ker so mlajši še bolj ali manj neizkušeni. Sicer naj bi se večinoma vse mlajše generacije pri pomembnih odločitvah odločale pravilno, vendar pa je vidno, da korektnost odločitev vseeno narašča s starostjo. To nam sicer ne pove zelo veliko, saj se o pravilnosti naših odločitev zavedamo šele kasneje in nikjer v teh rezultatih ni razvidno, ali se morda starejše generacije mladih čez pet let morda ne bodo »tolkle po glavi«. Deseta, zadnja hipoteza se je tako vseeno izkazala kot pravilno in po definiciji duhovne inteligence naj bi bile v tem primeru starejše generacije bolj duhovno razvite.

7. SKLEP

Na koncu glede na potrjene in ovržene hipoteze dobimo približno tako »sliko«:

- Ženske in moški so si med seboj približno enako duhovno inteligentni, le da so nekateri pomanjkljivo razviti na nekem področju, drugi pa na drugem. Lahko bi rekli, da bi se skupaj nekako lahko celo dopolnjevali.
- Podobno razmerje je tudi med bolj in manj izobraženimi ljudmi.
- Vidno je, da so starejše generacije mladih bolj inteligentne kot mlajše generacije. Čeprav za te slednje bi pa lahko rekli, da so se na nek način posredno izenačijo s prvimi, ko se ovrže osma hipoteza.
- Občutno bolj naj bi bili duhovno razvitejši verni ljudje, čeprav vera po definiciji ne vpliva na razvitost duhovne inteligence. Morda bi so bila nekatera vprašanja preveč nejasno zastavljena, ali pa so se verni ljudje lagali samemu sebi, meni, ki sem jim anketo dala za rešit, ter vsem, ki jih zanimajo rezultati te ankete. Če pa niso bili iskreni, potem avtomatično tudi niso duhovno inteligentni.

Nekatera vprašanja bi bila lahko torej bolj jasno zastavljena, vendar pa ker se duhovne inteligence naj ne bi dalo sploh izmeriti, mislim, da mi je seminarsko nalogo vseeno uspelo pripeljati do konca. Koliko imaš razvito duhovno inteligenco izveš namreč sam, ko prebiraš razna vprašanja in si nanje sam poskuša odgovarjati. Ta vprašanja so v knjigi pa tudi na internetu (<http://fov.fov.uni-mb.si/~ufopra331a/dkolicnik.htm>).

S pomočjo duhovne inteligence se spreminja tudi vaš tip osebnosti in prav tako duhovni količnik, samo začeti jo je treba uporabljati, oziroma dovolj je že, če se zavedate, da v vas obstaja. Tako se hkrati tudi začneš zavedati samega sebe.

Pa še nekaj; ne smemo obsojati ljudi, ki se včasih odločijo iti po težki poti, da bi prišli do svojega zelenega cilja. Izbrati pravilno pot, pa če ne prav lažjo in se včasih tudi čemu odpovedati, je tudi ena izmed temeljnih značilnosti dobro razvite duhovne inteligence. Ljudje, ki so s te strani dobro razviti, vejo, da lažja pot tako ni vedno najboljša, če pa bi poslušali nekega logika, katerega duhovna inteligenca v našem primeru ne bi bila dobro razvita, bi bilo že vprašanje, če bi bila njegova izbira poti zanj pravilna. Ne izvira vse iz duha, prav tako ne vse iz razumske ali čustvene inteligence, le njihovo skladno razvijanje je lahko za človeka uspeh v življenju. Tako tudi šola ni vse, še manj poležavanje doma, pred televizorjem s koščkom pice v roki.

8. LITERATURA

- ★ Frankl, V. (1994), *Volja do smisla*, Celje: Mohorjeva družba.
- ★ Zohar, D., Marshall, I. (2000), *Duhovna inteligenca*, Tržič: Učila.
- ★ Kampare, A., Stražišar, M. ter drugi (2002), *Psihologija spoznanja in dileme*, druga izdaja, Ljubljana: DZS.
- ★ SSKJ
- ★ <http://fov.fov.uni-mb.si/~ufopra331a/>